

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Вченої ради

факультету/інституту

 Анатолій МЕЛЬНИЧЕНКО

«27» січня 2020 р.

ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО
ВСТУПНОГО ІСПИТУ

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
для здобуття наукового ступеня доктор філософії

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 Соціальні та поведінкові науки

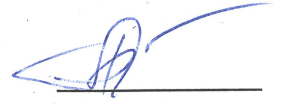
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 Психологія

Ухвалено Вченою радою факультету
(протокол від «27» січня 2020 р. № 6)

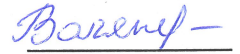
Київ 2020

РОЗРОБНИКИ:

Георгій ЛОЖКІН, доктор психологічних наук,
професор кафедри психології і педагогіки

Наталія ВОЛЯНЮК, доктор психологічних наук,
професор кафедри психології і педагогіки

Марія КОНОНЕЦЬ, кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології і педагогіки

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ ЯВИЩ

Тема 1. Психологічна культура сучасного суспільства.

Мораль та моральність як основа життєдіяльності суспільства. Працелюбство як системостворююча якість особистості. Професійна самосвідомість психолога.

Тема 2. Соціально-психологічні передумови модернізації та інновацій.

Психологічні фактори модернізації. Психологічні складові інноваційної сфери. Бар'єри інновацій. Творчий потенціал суспільства. Психологія інноваційної активності.

Тема 3. Психологія довіри та недовіри у різноманітних сферах життєдіяльності людини.

Розуміння феноменів довіри та недовіри. Соціально-психологічні функції довіри та недовіри. Довіра як компонент психологічної дистанції. Психологія довіри в організації. Довіра та безпека особистості.

Тема 4. Психологія між групових відносин.

Історія питання: етноцентризм, соціальна ідентичність, міжгрупова ворожість. Теорії соціальної ідентичності Г. Теджерела та Дж. Тернера. Процеси між групою диференціації та інтеграції.

Тема 5. Психологія масових психічних явищ.

Психологічні явища у великих соціальних групах. Психологія натовпу: ознаки, типологія та критерії виділення. Психологія чуток та паніки.

Тема 6. Психологічні прояви соціальної нерівності.

Психологічні теорії справедливості. Наслідки несправедливості та надлишкової нерівності. Шляхи скорочення нерівності та несправедливості.

Тема 7. Психологічні фактори корупції.

Корупція як психологічна проблема. Перешкоди при боротьбі із корупцією. Можливості психологічної науки та практики у протистоянні корупції.

Тема 8. Соціально-психологічні аспекти тероризму.

Психологічний підхід до вивчення тероризму. Внутрішньо групові процеси у терористичних організаціях. Рольова структура та вторинна соціалізація у групах терору. Механізми самовиправдання теракту.

Тема 9. Психологія конфлікту: теоретичні та прикладні аспекти.

Дослідження конфліктів: основні положення, функції, дефініції та типологія. Конфлікти в організаціях. Управління або врегулювання конфліктів. Посередництво у конфліктній взаємодії.

Тема 10. Агресивність як психологічна проблема.

Теорії агресивності. Зростання агресивності. Причини агресивної поведінки. Шляхи зниження агресивності.

Тема 11. Психологія брехні та обману.

Маніпуляції та шахрайство. Тактики міжособистісного впливу. Комунікативні ресурси адаптації особистості до жертви обману. Можливості та обмеження підпорогового впливу на психіку людини.

Тема 12. Соціальна психологія мистецтва.

Мистецтво як соціально-психологічне явище. Особливості групової художньої діяльності. Соціально-психологічний вплив мистецтва: катарсис та антикатарсис; функції та дисфункції.

Тема 13. Спорт як соціально-психологічне явище.

Психологія суперництва, поведінкової установки, видовища. Змагальна активність спортсмена. Змагання як процес: суб'єктивні та об'єктивні ситуації, реакції та наслідки. Психологічний, соціальний та педагогічний ефект спортивного досягнення.

РОЗДІЛ 2. СМИСЛОВА РЕГУЛЯЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Проблема смислу в контексті історії Всесвітньої психологічної думки.

Основні підходи до історико-психологічного дослідження. Позитивістський підхід. Три етапи розвитку психології: донауковий, філософський, науковий. Культурологічний підхід. Вчинкова концепція. Вчинок як логічний та історико-психологічний осередок психології. Логічна структура вчинку: ситуація, мотивація, дія, післядія. Смысл як феномен післядії. Історико-психологічна структура вчинку. Акцент на ситуацію (міфологічний період, античність, Середньовіччя). Акцент на мотивацію (Відродження, Барокко, Просвітництво). Акцент на дію (сциєнтизм). Акцент на післядію. Канонічна психологія.

Тема 2. Проблема смислу в розумінні провідних наукових шкіл XX ст.

Смысл у інтроспективній традиції. Свідомість як суб'єктивний бік досвіду. Актуалізм як нівелювання метафізичних основ смислу. Смысл у феноменологічній традиції. Іntenціональність свідомості як смислова спрямованість її на предмет. Психоаналітична традиція. Лібідо як джерело смислу. Аналітична психологія. Лібідо як енергетичний еквівалент цінності. Індивідуальна психологія: телеологічний характер розуміння смислу. Смысл у біхевіоризмі. Цінність підкріплення. Когнітивізм: смисл як регулятор інформації.

Тема 3. Методологія наукового знання та проблема смислу.

Науковий метод в широкому сенсі слова. Науковий спосіб пізнання, його складові: методологія, методика, методи у вузькому сенсі. Методологія філософська та технічна. Варіативність методології. Провідні методологічні конструкти XX ст.: психоаналітичний, діалектичний, структуральний, феноменологічний, екзистенціальний, онтологічний. Загальна методика психологічного дослідження. Класифікація методів. Провідні методи двох мета-традицій сучасної психології: експериментально- та клінічно-орієнтованої.

Тема 4. Дівергенція професійної свідомості у психологічному науковому співтоваристві.

«Наука» та «практика» як основні генералізовані сфери діяльності психолога. Розбіжність поглядів на простір, час, об'єктивність, вірогідність, та ін. у двох «професійних світах». Філософсько-методологічні корені розбіжностей. Проблема демаркації наукового знання. Справжня науковість та сцієнтистська ідеологія як джерела поділу. Особистісна значущість наукового знання. Методологічний плюралізм. Мультипарадигмальність гуманітарного знання.

Тема 5. Ціннісно-смилова сфера особистості: основні підходи.

Ціннісно-смилова сфера особистості як ієрархія ціннісних орієнтацій. Ціннісно-смилова сфера особистості як сукупність особистісних смислів. Досвід екзистенціального діяння як аналог ціннісно-смилової сфери особистості. Розбіжності у питанні детермінації ціннісно-смилових феноменів.

Тема 6. Діяльнісний підхід до ціннісно-смилової сфери. Особистісний смисл.

Діяльнісний підхід у класичній версії О.М. Леонтьєва. Розбіжності із суб'єктно-діяльнісним підходом С.Л. Рубінштейна. Свідомість та особистість як похідні від діяльності. Структура діяльності за О.М. Леонтьєвим. Діяльність – дія – операція. Мотив – мета – умови. Особистісний смисл як відношення мотиву до мети дії (або умов).

Тема 7. Діяльнісний підхід до ціннісно-смилової сфери. Смилові структури.

Розвиток поняття особистісного смислу у постлеонтьєвський період. Смилові структури: смислове настановлення, мотив, смислова диспозиція, смисловий конструкт, особистісні цінності і потреби. Смисл життя як інтегральна смислова орієнтація. Динамічна смислова система як принцип організації і основна одиниця ціннісно-смилової сфери.

Тема 8. Аспекти смислу в сучасній версії діяльнісного підходу.

Онтологічний, феноменологічний і діяльнісний плани розуміння смислу. Смысл як інтегративна основа особистості. Смысл як структурний елемент свідомості. Смысл як структурний елемент діяльності. Онтологічний аспект: смысл у системі життєвих відносин. Феноменологічний – смысл у структурі свідомості. Діяльнісний – смысл у структурі діяльності. Шляхи й механізми смислопородження.

Тема 9. Динаміка і трансформація смислових систем і структур.

Внутрішньоособистісна динаміка смислових процесів: смислоутворення, смислоусвідомлення, смислобудова. Філогенез та онтогенез смислової регуляції. Механізми онтогенетичного розвитку смислової сфери.

Тема 10. Індивідуальні особливості смислової регуляції.

Диференціальна психологія смислової регуляції. Індивідуальні особливості. Головні конструкти: телеологічність – каузальність, загальний рівень осмисленості життя, співвідношення ціннісної та потребової регуляції, структурна організація смислових систем, ступінь її усвідомленості, часова локалізація смислових орієнтирів.

Тема 11. Патологія смислової регуляції.

Смислова регуляція в патологічних процесах: алкоголізм, шизофренія, епілепсія, неврози, психопатії, афазія, стареча інволюція, соматичні хвороби, кризи, ПТСР. Смысловтрата. Порушення смислової регуляції при девіантному розвитку особистості.

Тема 12. Міжособистісні форми смислів.

Колективна ментальність та загальні смисли. Аспекти смислової комунікації. Групові смислоутворювальні контексти. Смысл та значення. Смислова координація. Трансформація смислів у спільній діяльності. Спрямована трансляція смислів.

Тема 13. Ідея діяльнісного опосередкування особистості та колективу.

Системно-структурний підхід до особистості у радянській психології. Особистість як системна якість. Індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт. Вершинний та розширювальний підхід до особистості. Особистість як соціальний індивід, або соціальне у індивіді. Стратометрична концепція у соціальній психології.

Тема 14. Смысл і мотивація організаційної діяльності.

Проблеми організаційного опосередкування мотивації поведінки й діяльності. Полімотивація організаційної діяльності. Сфера утилітарної мотивації. Мотивація трудових функцій. Мотивація творчої актуалізації. Мотивація досягнень, кар'єри, винагороди. Сфера інституціональної мотивації, її спрямованість, соціально-психологічні механізми. Сфера мотивації організаційного менталітету. Мотивація приналежності. Мотивація престижу. Організаційна діяльність як мотивоутворюючий фактор у реалізації смислу життя.

Тема 15. Ідея суб'єктного опосередкування діяльності та життя.

Суб'єктно-діяльнісний підхід, його гуманістична спрямованість. Поняття суб'єкту. Суб'єкт діяльності та суб'єкт життя. Суб'єктне опосередкування діяльності, свідомості та споглядання. Теорія особистості у суб'єктному підході. Діяльність як самодіяльність. Принцип творчої самодіяльності. Відносини людини і світу.

Тема 16. Екзистенціальний підхід до ціннісно-сислової сфери особистості.

Досвід екзистенціального діяння як аналог ціннісно-сислової сфери особистості. Рівнева модель ціннісно-сислової сфери особистості. Рівень глибинної універсальності. Рівень первинної колективності. Рівень індивідуальності. Рівень вторинної колективності. Рівень вершинної універсальності. Суб'єктна вісь. Генезис ціннісних феноменів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА

1. Андреева, Г. М. Социальная психология : учеб. для вузов / Г. М. Андреева. – изд. 5-е, испр. и доп. – М.: Аспект Пресс, 2010. – 363 с.
2. Берковиц Л. Агрессия. Причины, последствия, контроль : пер. с англ. / Леонард Берковиц; Пер. А. Боричев, Л. Царук, Л. Ордановская.– СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК; М. : Олма-пресс, 2002.– 512 с.
3. Журавлев А.Л. Социально-психологические последствия неравенства доходов / А.Л. Журавлев, А.В. Юревич // Вопросы психологии, 2013, № 4. С.45-57.
4. Купрейченко А.Б. Психология доверия и недоверия. / А.Б. Купрейченко; - М.: ИП РАН, 2008. – 571 с.
5. Ложкін Г. В. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: Навчальний посібник /Ложкін Г. В., Пов'якель Н. І. – К.: Професіонал, 2007. – 416 с.
6. Ложкін Г.В. Психологія спорту. / Г.В. Ложкин; – К.: Освіта України, 2012. – 487 с.
7. Ложкін Г.В. Психологія праці. / Г.В. Ложкін, Н. Ю. Воляннюк, О.О. Солтик; – Хмельницький: ХНУ, 2013. – 191 с.
8. Психология нравственности / Отв. ред. А. Л. Журавлев, А. В. Юревич; – М. : ИП РАН, 2010. – 508 с.
9. Решетников М.М. Психология коррупции: утопия и антиутопия / М.М. Решетников; – СПб.: Восточно-Европейский институт психоанализа, 2008. – 128 с.
10. Семенов В.Е. Социальная психология искусства как новая научная отрасль / В.Е. Семенов // Журнал социологии и социальной антропологии. - 2002. - Т.5, №2.
11. Соціальна психологія : навч. посібн. / Воляннюк Н. Ю., Ложкін Г. В., Винославська О. В., Блохіна І. О., Кононець М. О., Москаленко О. В., Боковець О. І., Андрійцев Б. В. Київ, 2019. 254 с.
12. Тарабрина Н.В. Террористическая угроза / Н.В. Тарабрина, Ю.В. Быховец; - М.: ИП РАН, 2014. – 154 с Психологическое здоровье личности и духовно-нравственные проблемы современного общества. М.: ИП РАН, 2014. – 318 с.
13. Экман П. Психология лжи. Обмани меня, если можешь / П. Экман; С-Пб: Питер, 2003 г.

ДОПОМІЖНА

1. Адорно Т. В. Проблемы философии морали : пер. с нем. М. Л. Хорькова / Адорно Т. В.; – М. : Республика, 2000. – 239 с.
2. Айламазьян А.М. О механизмах музыкального переживания: опыт музыкального движения / А.М. Айламазьян // Вопросы психологии, 2013, № 5. С.35-44.
3. Аликина Н. В. Принципы диагностики агрессивного поведения / Н. В. Аликина; – М.: 2002. – 140 с.
4. Андреева Г.М. Психология социального познания / Андреева Г.М.; – М.: Аспект пресс, 1997.
5. Бэрон Р. Агрессия / Р. Бэрон, Д. Ричардсон; – СПб.: 1997. – 336с.
6. Ванновская О.В. Методологические проблемы исследования антикоррупционной устойчивости госслужащих / О.В. Ванновская // Акмеология

2005. Теоретические и прикладные проблемы. Сборник статей / Сост.: Ю.А. Шаранов. – СПб.: СПбАА, 2005.

7. Винославська О. В. Технологія формування професійної етики менеджерів / О. В. Винославська // Технології роботи організаційних психологів: [навч. посібник для аспірантів ВНЗ та слухачів ін-тів післядипломної освіти] / за наук. ред. Л. М. Карамушки. – К. : ІНКОС, 2005. – С. 170–191.

8. Волянюк Н.Ю. Внешние и внутренние предпосылки формирования циничности в педагогической профессии / Н.Ю. Волянюк // Личность профессионала в современном мире. М.: Изд-во. ИП РАН, 2013. – С. 776-786.

9. Волянюк Н.Ю. Интегративные процессы регуляции деятельности / Н.Ю. Волянюк, Г.В. Ложкин// Весник НТУУ «КПИ» Философия. Психология. Педагогика, 2015, № 3

10. Головка Л. Напрями подолання бідності в контексті завдань мінімізації наслідків світової фінансової кризи в Україні / Л. Головка, В. Жаховська, О. Цісецький // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: Щорічник. – Випуск 14-15 / За заг. ред. М.В.Лазаровича. – Тернопіль: Видавництво ТНЕУ «Економічна думка», 2010. – С. 58-66.

11. Гришина Н. В. Психология конфликта / Н.В. Гришина; – М., 2000. – 425 с.

12. Де Джордж Р. Т. Деловая этика : [учебник] : пер. с англ. Р. И. Столпера / Де Джордж Р. Т.; – М. : Прогресс, 2002. – 486 с.

13. Ильин Е.П. Психология доверия / Е.П. Ильин; – СПб.: Питер, 2013. – 288 с.

14. Кизименко Л.Д. Психологія інновацій як складова практичної психології у сфері менеджменту / Л.Д. Кизименко // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ipp.lp.edu.ua/ks1/Kyzymenko.htm>

15. Кононець М.О. Психологія професійної моральності підприємців: теорія та сучасна практика : [монографія] / М.О. Кононець. – К. : Омега-Л, 2013. – 166 с.

16. Кононець М.О. Феномен довіри в ментальних репрезентаціях аспірантів технічного університету / М. О. Кононець // Вісник НТУУ «КПИ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2015. – № 3 (45). – С. 77–85.

17. Ложкин Г.В. Практическая психология конфликта: Учеб. пособие. / Г.В. Ложкин, Н.И. Повякель // – К.: МАУП, 2000. – 256 с.

18. Ложкин Г.В. Психолог спорта в измерении профессиональной подготовки / Г.В. Ложкин // Практична психологія та соціальна робота. — 2003. — №5. — С. 1—3.

19. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене / В.В. Москаленко// – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с. ISBN 978-966-364-591-9

20. Марцинковская Т.Д. Психология восприятия абстрактного искусства / Т.Д. Марцинковская // Вопросы психологии, 2008, № 6. С.83-91.

21. Попов А.А. Спортивная психология: Учеб. пособие / А.А. Попов; — М., 1998. — 180 с.

22. Раззаков Ф. Век террора. Хроника покушений / Ф. Раззаков; М. : ЗАО Издательство ЭКСМО, 1997. — 432 с.

23. Селигман А. Проблема доверия: пер. с англ./ А. Селигман; – М.: Идея-Пресс, 2002. – 256 с.

24. Таранов П.С. «Интриги, мошенничество, трюки» / П.С. Таранов; Библекс, Севастополь, 2007. – 608 с.
25. Татенко В. О. Соціальна психологія впливу: [монографія] / Татенко В. О. – К. : Міленіум, 2008.- 216 с.
26. Фукуяма Ф. Доверие: Социальные добродетели и путь к процветанию: пер. с англ. / Ф.Фукуяма. – М.: АСТ МОСКВА, 2008. – 730 с.
27. Цісецький О. Є. Оцінка передумов інноваційного розвитку регіональних ринків праці України за результатами моніторингу у 2014 р. / О. Є. Цісецький // Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. – Тернопіль: Економічна думка, 2015. – Вип. 20. – С. 37-45.
28. Щербатых Ю.В. «Искусство обмана» / Щербатых Ю.В.; – М.: ЭКСМО. 1998. – 544 с.

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНКИ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

Рейтинг (чисельний еквівалент оцінки з вступного випробування Φ) враховує рівень знань і умінь, які вступник виявив при виконанні вступного випробування. Кількість балів, набраних на іспиті (Φ), формується як сума балів, нарахованих вступнику за виконання кожного завдання вступного випробування. Загалом білет містить три питання.

Оцінювання кожного завдання виконується за рейтинговою системою згідно таблиці 1.

Таблиця 1 – Розрахунок оцінки виконання окремих завдань вступного випробування

Характер виконання завдання	Кількість балів
Вступник змістовно і обґрунтовано розкрив питання (не менше 95% потрібної інформації). Допускається одне незначне виправлення.	33....34
Вступник змістовно розкрив питання, але обґрунтування виконано недостатньо (не менше 85% потрібної інформації). Допускається два незначних виправлення.	23....24
Вступник змістовно розкрив теоретичне питання (не менше 75% потрібної інформації). Допускається три незначних виправлення.	21....22
Вступник розкрив теоретичне питання (не менше 65% потрібної інформації). Допускається чотири незначних виправлення.	18....20
Вступник розкрив теоретичне питання, але недостатньо (не менше 60% потрібної інформації). Допускається п'ять незначних виправлень.	15....17
Вступник не розкрив теоретичне питання (менше 59% потрібної інформації) чи надав відповідь, яка не відповідає сутності завдання. Кількість виправлень – більше п'яти.	14 та менше

Загальний показник Φ визначається, як сума значень балів, нарахованих вступнику за окремі завдання вступного випробування: $\Phi = \Phi_1 + \Phi_2 + \Phi_3$.

Для переведення сумарного рейтингу у традиційні оцінки слід користуватися таблицею 2.

Таблиця 2 – Відповідність сумарного рейтингу Φ традиційним оцінкам

Значення Φ	Оцінка традиційна
95–100	«зараховано»
85–94	
75–84	
65–74	
60–64	
$RD \leq 59$	«не зараховано, вступник не допускається до конкурсного відбору»